

Prevođenje antičkih drama za izvedbe u Hrvatskoj

Neven Jovanović, Sveučilište u Zagrebu
neven.jovanovic@ffzg.hr
1. studenoga 2008.

1. Aischyl. Ag. 317–337 (Jovanović, 2006)

Dubrovačke ljetne igre, Eshil: Orestija, rež. Ozren Prohić, premijera 14. srpnja 2006.

Χορός — θεοῖς μὲν αὖθις, ὧ γύναι, προσεύξομαι.
λόγους δ' ἀκοῦσαι τούσδε κάποθαυμάσαι
διηνεκῶς θέλοιμ' ἄν ὡς λέγοις πάλιν.

Kor Odmah ću, gospođo (ὧ γύναι), boštvu zahvaliti;
a riječi bih čuo, njima se divio (ἀποθαυμάσαι διηνεκῶς),
s usana (ὡς λέγοις) tvojih, rado (θέλοιμ' ἄν).

Κλυταιμήστρα — Τροίαν Ἀχαιοὶ τῆδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρᾳ.
οἶμαι βοήν ἄμεικτον ἐν πόλει πρέπειν.
ἄξιός τ' ἄλειφά τ' ἐγγέας ταύτῳ κύτει
διχοστατοῦντ' ἄν, οὐ φίλω, προσεννέποις.

Klitemestra — Na današnji dan su Grci (Ἀχαιοὶ) u Troji (Τροίαν ἔχουσ').
I mora da (οἶμαι πρέπειν) grad ispunjaju krici (βοήν)
dniju nespojivih vrsta (ἄμεικτον) — daj (ἐγγέας) octa i ulja
u isti vrč, i ostat će zasebno (διχοστατοῦντ' ἄν): suživota nema.

καὶ τῶν ἀλόντων καὶ κρατησάντων δίχα
φθογᾶς ἀκούειν ἔστι συμφορᾶς διπλῆς.

Tako i osvojenih (ἀλόντων) i osvajača (κρατησάντων) — jasno se dade
razlučiti (δίχα ἀκούειν) glase: zbog razlike sudbe (συμφορᾶς διπλῆς).

οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ σώμασιν πεπτωκότες
ἀνδρῶν κασιγνήτων τε καὶ φυταλμίων
παῖδες γερόντων οὐκέτ' ἐξ ἐλευθέρου
δέρης ἀποιμώζουσι φιλάτων μόρον·
τοὺς δ' αὖτε νυκτίπλαγκτος ἐκ μάχης πόνος
νήστεις πρὸς ἀρίστοισιν ὧν ἔχει πόλις
τάσσει, πρὸς οὐδὲν ἐν μέρει τεκμήριον,
ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἔσπασεν τύχης πάλον.

Jer jedni padaju preko leševa (ἀμφὶ σώμασιν)
muževa, braće — roditelji stari preko
djece (!) — i grla koja više slobodna nisu (οὐκέτ' ἐξ ἐλευθέρου)
udes najdražih plaču (ἀποιμώζουσι).
Druge dotle (αὖτε) umor (πόνος), nakon cjelonoćne (νυκτίπλαγκτος) borbe (μάχης),
vuče ka najboljem što grad ponuditi može (ὧν ἔχει πόλις),
na činove sad se ne gleda (πρὸς οὐδὲν ἐν μέρει τεκμήριον = "non prout sua cuique
vice assignata erant"),
tko što izvuče — izvuče (ὡς ἕκαστος ἔσπασεν).

ἐν <δ'> αἰχμαλώτοις Τρωικοῖς οἰκήμασιν
ναίουσιν ἤδη, τῶν ὑπαιθρίων πάγων
δρόσων τ' ἀπαλλαγέντες, ὡς δ' εὐδαίμονες
ἀφύλακτον εὐδήσουσι πᾶσαν εὐφρόνην.

Trojanske kuće osvojene (αἰχμαλώτοις) već su useljene (ἐν <δ'>... ναίουσιν ἤδη),
dosta je (ἀπαλλαγέντες) mraza i rose nebeske (ὑπαιθρίων!);
kakvo blaženstvo (ὡς δ' εὐδαίμονες) — spavati
bez dužnosti stražarske (ἀφύλακτον)
čitavu noć.

2. Aischyl. Ag. 317–337 (Kaštelan, 1993)

Lada Kaštelan, *Pred vratima Hada. Dramske preradbe Euripida. Alkestida, Feničanke, Helena, Trilogija o Agamemnonu*. Zagreb: Durieux, 1993.

Χορός — θεοῖς μὲν αὖθις, ὧ γύναι, προσεύξομαι.
λόγους δ' ἀκοῦσαι τούσδε κάποθαυμάσαι
διηνεκῶς θέλοιμ' ἂν ὡς λέγοις πάλιν.

GRAĐANI — Ponovi još jedanput svoje riječi,
molim te.

Κλυταιμήστρα — Τροίαν Ἀχαιοὶ τῆδ' ἔχουσ' ἐν ἡμέρα.
οἶμαι βοὴν ἄμεικτον ἐν πόλει πρέπειν.
ὄξος τ' ἄλειφά τ' ἐγγέας ταύτῳ κύτει
διχοστατοῦντ' ἄν, οὐ φίλω, προσεννέποις.

KLITEMNESTRA — Grci su danas u Troji.
Urlici, krici, posvuda.

Kao kad u istu posudu uliješ
ulje i ocat,
ne mogu se pomiješati.

καὶ τῶν ἀλόντων καὶ κρατησάντων δίχα
φθογγὰς ἀκούειν ἔστι συμφορᾶς διπλῆς.
Tako je to i sa robjednicima (κρατησάντων)
i robijedenima (ἀλόντων).
Različiti
rovici i različita sudbina.

οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ σώμασιν πεπτωκότες
ἀνδρῶν κασιγνήτων τε καὶ φυταλμίων
παῖδες γερόντων οὐκέτ' ἐξ ἐλευθέρου
δέρης ἀποιμώζουσι φιλτάτων μόρον·
τοὺς δ' αὖτε νυκτίπλαγκτος ἐκ μάχης πόνος
νήστεις πρὸς ἀρίστοισιν ὧν ἔχει πόλις
τάσσει, πρὸς οὐδὲν ἐν μέρει τεκμήριον,
ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἔσπασεν τύχης πάλον.
Jedni se na mrtva tijela
svojih dragih
bacaju,
a drugi,
nakon bitke,
gladni (νήστεις),
traže hranu po gradu,
bez reda (πρὸς οὐδὲν ἐν μέρει τεκμήριον),
kamo ih slučaj nanese (ἀλλ' ὡς ἕκαστος ἔσπασεν τύχης πάλον).

ἐν <δ'> αἰχμαλώτοις Τρωικοῖς οἰκήμασιν
ναίουσιν ἤδη, τῶν ὑπαιθρίων πάγων
δρόσων τ' ἀπαλλαγέντες, ὡς δ' εὐδαίμονες
ἀφύλακτον εὐδήσουσι πᾶσαν εὐφρόνην.
A onda (ἤδη) se usele (ναίουσιν) u zauzete
trojanske kuće
i spravaju,
nalik sretnim ljudima,
čitavu noć (ὡς δ' εὐδαίμονες),
bez straže (ἀφύλακτον),
pod krovom,
na toplom (τῶν ὑπαιθρίων πάγων δρόσων τ' ἀπαλλαγέντες).

3. Plaut. Amph. 410–423 (Jovanović, 2008)

Plaut, *Amfitruon*, prev. Neven Jovanović, Sisak : Dom kulture "Kristalna kocka vedrine" : Gradsko kazalište, 2008.

Mercurius — Quin quae dixisti modo

omnia ementitu's: equidem Sosia Amphitruonis sum.
nam noctu hac soluta est navis nostra e portu Persico,
et ubi Pterela rex regnavit oppidum expugnanimus,
et legiones Teloboarum vi pugnando cepimus,
et ipsus Amphitruo opruncavit regem Pterelam in proelio.

MERKURIJE — E brate, što si netom rekao,
sve si skroz izmislio (ementitu's); jer ja (equidem) sam Sosija, rob Amfitruona.
Jer ove noći naš je brod isplovio (soluta est) iz luke Persik,
i grad u kojem kralj Pterela vladao je sad je naš (expugnanimus),
i vojsku telobojsku (legiones Teloboarum) mi smo u bici (vi pugnando) porazili,
i Amfitruon osobno (ipsus) u dvoboju (in proelio!) zakla (opruncavit) Pterelu kralja.

Sosia — Egomet mihi non credo, cum illaec autumare illum audio;
hic quidem certe quae illic sunt res gestae memorat memoriter.
sed quid ais? quid Amphitruoni <doni> a Telobois datum est?

SOSIJA — Sam sebi ne vjerujem dok slušam to što taj tu govori (illaec autumare illum);
baš o onome što tamo se zbivalo izvještava izvjesno (memorat memoriter).
Ali, slušaj ti (quid ais?), što je Amfitruon od Telobojaca dobio na dar?

Mercurius — Pterela rex qui potitare solitus est patera aurea.

MERKURIJE — Zlatan pehar (patera aurea) iz kog je, zna se (solitus est!),
pio Pterela poglavnik (rex).

Sosia — Elocutus est. ubi patera nunc est?

SOSIJA — Eto ti na! A gdje je sad pehar?

Mercurius — <Est> in cistula;
Amphitruonis obsignata signo est.

MERKURIJE — U koferu malom (cistula),
zapečaćenom (obsignata est) Amfitruonovim pečatom.

Sosia — Signi dic quid est?

SOSIJA — A što je na pečatu?

Mercurius — Cum quadrigis Sol exoriens. quid me captas, carnufex?

MERKURIJE — Sunce na izlasku s četveropregom svojim. Što me navlačiš, majmune?

Sosia — Argumentis vicit, aliud nomen quaerendum est mihi.

SOSIJA — Dokazi govore, trebam tražiti drugo ime.

4. Plaut. Amph. 410–423 (Žganjer, 2008)

Tit Makcije Plaut, *Hvalisavi vojnik i druge komedije*, prepjev, obrada i nadopuna Branimir Žganjer, Zagreb: Mozaik knjiga, 2008.

Mercurius — Quin quae dixisti modo
omnia ementitu's: equidem Sosia Amphitruonis sum.
nam noctu hac soluta est navis nostra e portu Persico,
et ubi Pterela rex regnavit oppidum expugnanimus,
et legiones Teloboarum vi pugnando cepimus,
et ipsus Amphitruo optruncavit regem Pterelam in proelio.

MERKUR — Što brbljaš (dixisti), to je neistina, prosta laž (ementitu's).
Amfitrionov Sosija sam vjeran rob
ja lično (equidem), lađa nas (navis nostra) je jučer u prošlu noć (noctu hac)
dovela kad smo Pterela pobijedili
i zauzeli telebojski glavni grad (ubi Pterela rex regnavit oppidum).
A moj gospodar, junački Amfitrion (ipsus Amphitruo),
sam Pterelu odsječe glavu (optruncavit).

Sosia — Egomet mihi non credo, cum illaec autumare illum audio;
hic quidem certe quae illic sunt res gestae memorat memoriter.
sed quid ais? quid Amphitruoni <doni> a Telobois datum est?

SOSIJA (*Za sebe*) Kako da
sam sebi povjerujem (Egomet mihi non credo), ako ovaj muž (illum / hic quidem)
propovijeda sve točno (memorat memoriter) kako se zbivalo ?
(*Glasnije Merkuru*)
Ded reci (sed quid ais?), što je Amfitrion kao dar
za pobjedu to dobio, a i za čast?

Mercurius — Pterela rex qui potitare solitus est patera aurea.

MERKUR — Što? Zlatnu čašu, iz koje je Pterel-kralj
sâm pio vino.

Sosia — Elocutus est. ubi patera nunc est?

SOSIJA — (*Za sebe*) I to znade.
(*Glasnije Merkuru*)

Gdje je sad
ta zlatna čaša?

Mercurius — <Est> in cistula;
Amphitruonis obsignata signo est.

MERKUR — U škrinji (cistula) se nalazi,
Amfitrionov pečat to dokazuje (obsignata est?).

Sosia — Signi dic quid est?

SOSIJA — A kakav ima ovaj pečat sliku — znak?

Mercurius — Cum quadrigis Sol exoriens. quid me captas, carnufex?

MERKUR — Četveropreg i sunce kako izlazi.

Što, uhvatit me kani (captas) lopov, lažljiv tat. (*sic*) (carnufex)

Sosia — Argumentis vicit, aliud nomen quaerendum est mihi.

SOSIJA (*Za sebe govori*.) Potražit moram drugo ime za sebe
jer pružio je dokaze, odakle to
sve znade stvarno (argumentis vicit).